

Kompendium: Termer och begrepp inom försäkringsmedicin

Grundläggande principer

Generellt	Det är sjukdomens eller skadans konsekvens för funktions- och arbetsförmågan som motiverar sjukskrivning, inte sjukdomen i sig
Den sjuke	<ul style="list-style-type: none"> • Anställda gör sjukanmälan till arbetsgivaren och arbetslösa till Försäkringskassan • Efter en veckas sjukfrånvaro ska den sjuke lämna ett medicinskt underlag till arbetsgivaren respektive Försäkringskassan • Den som är sjukskriven ska aktivt bidra till sin egen rehabilitering • Den sjuke ska till Försäkringskassan inkomma med utlåtande från arbetsgivaren om möjligheter till omplacering och anpassning av arbetsplatsen samt byta arbete då aktuellt arbete inte kan förenas med sjukdom
Arbetsgivaren	<ul style="list-style-type: none"> • Bedömer rätten till sjuklön under de första 14 dagarna i en sjukperiod • Ska om möjligt erbjuda de anställda alternativa arbetsuppgifter och anpassa arbetsplatsen utifrån den anställdes möjligheter • Arbetsgivaren har rehabiliteringsansvar för sina anställda
Behandlande läkare	<ul style="list-style-type: none"> • Läkaren ska göra en objektiv värdering av sjukdom, funktionsnedsättning, behandlingsbehov och prognos samt i de medicinska underlagen endast ange det som denne kan bedöma och ta ansvar för • Sjukskrivningsbedömningen ska ske med respekt för patientens integritet och unika förhållanden (kön, ålder, etnisk bakgrund, utbildning) och samtidigt vara tydlig, transparent och begriplig för denne • Tidsbrist, krav från patienten, vårdpersonal eller annan person ska inte leda till att läkaren fråntar sig ansvaret att göra en egen bedömning • Sjukskrivning ska vara en aktiv åtgärd och patienten ska göras delaktig i sin sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess
Försäkringskassan	<ul style="list-style-type: none"> • Alla individärenden där det behövs samordning med externa partners handläggs av en personlig handläggare. • Planering för den sjukskrivnes återgång i arbete sker vid ett avstämningmöte. På det mötet deltar den sjukskrivne, och oftast, både arbetsgivare, behandlande läkare och personlig handläggare. • Enligt lagen (sekretesslagstiftningen) ska det aldrig behöva råda tvivel från den enskildes sida att Försäkringskassan diskuterar hans/hennes planering utan att de själva är med. Grundregeln är att all planering i individärenden ska ske vid ett avstämningmöte då de inblandade parterna är närvarande. • Kompletteringar av uppgifter, medicinska underlag och förtydligande av dessa kan ske utan den enskildes medverkan
Arbetsförmedlingen	<ul style="list-style-type: none"> • Ska ge den försäkrade det stöd denne kan behöva för att ta tillvara sin arbetsförmåga

Undantag ska vara just undantag och dokumenteras med tydligt medgivande från den enskilde

Sjukskrivningsprocessen

Processen börjar med att en person gör en sjukanmälan och avslutas med att denne återgår till arbete, står till arbetsmarknadens förfogande eller erhåller sjuk/aktivitetsersättning.

Aktörer i sjukskrivningsprocessen

Det är fem aktörer som är involverade i sjukskrivningsprocessen; den sjuke, dennes arbetsgivare, behandlande läkare, försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Då den sjukskrivne inte bedöms vara berättigad till sjukpenning kan även Socialtjänsten bli involverad.

Den sjuke	Den försäkrade - personer mellan 16-64 år som bor och arbetar i Sverige är i regel försäkrade för arbetsbaserade förmåner enligt Socialförsäkringen. Egenansvaret innebär att till Försäkringskassan inkomma med utlåtande från arbetsgivaren om möjligheter till omplacering och anpassning av arbetsplatsen och byta arbete då aktuellt arbete inte kan förenas med sjukdom
Arbetsgivaren	betalar ut sjuklön under de första 14 dagarna i en sjukperiod, ska anmäla till

Försäkringskassan om sjukfallet pågår efter den tiden. Arbetsgivarens har rehabiliteringsansvar för sina anställda.

- Behandlande läkare ska medicinskt utreda och behandla patientens problem och, på begäran av patienten, utfärda medicinska underlag om vård och behandling. Offentligt anställda läkare och läkare som arbetar på uppdrag av landstinget, är även skyldiga att utfärda medicinska underlag till myndigheter.
- Försäkringskassan bedömer om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt av medicinska skäl och därigenom rätt till någon form av ersättning från socialförsäkringen. För det behövs ett medicinskt underlag i form av läkares beskrivning av medicinska förhållanden och bedömningar, samt ställningstagande till om patienten utifrån den aktuella sjukdomen bedöms ha nedsatt arbetsförmåga.
- Arbetsförmedlingen ska ge den försäkrade det stöd denne kan behöva för att ta tillvara sin arbetsförmåga

Försäkringsläkare

Försäkringsläkaren är tjänsteman vid Försäkringskassan och lyder under förvaltningslagen. Försäkringsläkaren fungerar som medicinskt sakkunnig och bistår myndighetens handläggare med medicinsk information i form av yttranden. Ett sådant yttrande ska redovisa vad som ligger till grund för rekommendationen och innehålla en tydlig motivering, så att den försäkrade kan kontrollera att handläggarens beslut fattats på objektiva grunder.

Sjukanmälan

Den anställde ska göra sjukanmälan direkt till sin arbetsgivare. Efter sjukperioden ska han/hon lämna skriftlig försäkran om att han/hon har varit sjuk och i vilken omfattning han/hon inte kunnat arbeta på grund av sjukdomen. Försäkran behöver inte innehålla uppgift om diagnos, om detta inte är överenskommet i kollektivavtal eller via beslut av Försäkringskassan.

Vid sjukfrånvaro längre än 14 dagar ska arbetsgivaren anmäla detta till Försäkringskassan.

Den som inte har rätt till sjuklön ska göra sjukanmälan till Försäkringskassan första dagen som man inte kan arbeta på grund av sjukdom.

Sjukdom

Vad som betecknas som sjukdom inom socialförsäkringen avgörs i slutändan av domstolarnas praxis. Som vägledning gäller "det som enligt vanligt språkbruk och gällande läkarvetenskaplig uppfattning anses vara sjukdom". Med den definitionen kan varje onormalt kropps- eller själstillstånd, som inte hör ihop med den normala livsprocessen, betecknas som sjukdom. Störningar och fysiologiska förändringar som beror på det naturliga åldrandet, havandeskap eller barnafödande betraktas inte som sjukdom, eftersom de hör ihop med den normala livsprocessen.

Arbetsförmåga

Under de första tre månaderna i sjukperioden bedöms arbetsförmågan i förhållande till de arbetsuppgifter som patienten normalt utför. För perioden tre till sex månader bedöms arbetsförmågan i förhållande till andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren. Efter sex månader för anställda och direkt i sjukfallet för arbetslösa bedöms arbetsförmågan i förhållande till den reguljära arbetsmarknaden. Om arbetsförmågan fortsatt är nedsatt efter ett år kan patienten ansöka om sjukersättning eller förlängd sjukskrivning.

Bedömningen mot hela arbetsmarknaden kan skjutas upp om det finns särskilda skäl och stor sannolikhet för återgång i arbete hos arbetsgivaren. Då krävs en tydlig diagnos, en välgrundad anledning och tidsplan i det medicinska underlaget, att ytterligare behandling eller rehabilitering bedöms leda till återgång eller att Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd stöder förväntad återgång inom viss tid

Återgång i arbete

Om patienten inte kommer att kunna återgå till nuvarande arbete är det viktigt att snabbt initiera åtgärder för byte av arbetsuppgifter hos nuvarande arbetsgivare eller om det inte är möjligt att patienten kan få pröva ett annat arbete. Den sjukskrivne kan få

stöd av arbetsförmedlingen och har rätt att vara tjänstledig under ett år från nuvarande arbete.

Pågående terapeutiska insatser bör inte avbrytas i och med arbetsåtergången, utan bör fortgå även en tid efter att patienten gått tillbaka till arbetet för att motverka återfall.

Avvikelseberapportering

Sjukskrivningsprocessen kan ge anledning till avvikelseberapportering, både vad gäller arbetsmiljöavvikelse och vårdavvikelse. Förfarandet vid avvikelseberapportering beskrivs i [Processbild avvikelseberapportering sjukskrivningsprocessen](#) (pdf). Belysande exempel på rapporterade händelser finns i [Lathund för avvikelseberapportering kring sjukskrivningsprocessen](#) (pdf)

Frågor kring avvikelseberapportering kan ställas till Försäkringsmedicinska kommitténs (FörKoms) ordf. Britt Arrelöv, britt.arrelov@sll.se, tel: 737 31 58 mobil: 070-484 11 66 och till Patientsäkerhetskommitténs ordf, Henry Nyhlin. Båda finns på enheten för Övergripande Vårdfrågor inom Produktionssamordning på Landstingsstyrelsens förvaltning.

Vid rapportering av en avvikelse ska Förkom informeras - enklast genom att sända en kopia 'för kännedom' till Britt Arrelöv. Avvikelseberapporterna ska utgöra underlag för diskussioner på regional och/eller nationell nivå om förutsättningarna för vårdens arbete i sjukskrivningsprocessen.

Medicinskt underlag

Läkare utfärdar medicinska underlag i form av intyg och utlåtanden som underlag för beslut inom myndigheterna, t.ex. Försäkringskassan. Det vanligaste är "Medicinskt underlag för bedömning av förmåga att arbeta vid sjukdom" s.k. sjukintyg, vilket är en blandning av intyg och utlåtande. Ett annat är Läkarutlåtande om hälsotillstånd.

Vid utfärdande av medicinska underlag vid sjukskrivning:

Enligt läkarförbundets riktlinjer och Socialstyrelsens övergripande principer skall läkaren i intyg och utlåtanden endast bestyrka vad som har saklig och professionell grund.

Intyg

Ett intyg är en handling som redogör för sakförhållanden. Eventuella bedömningar eller förslag till åtgärder kan inte göras i ett intyg.

Läkaren är skyldig att utfärda intyg om vård och behandling på begäran av patienten är, men läkaren avgör vad som kan intygas.

Offentliganställd läkare är skyldig att lämna ut uppgifter om namngiven person som rör förhållanden av betydelse för tillämpningen av Lagen om allmän försäkring (AFL) och "Arbetskadeförsäkringen" (LAF) till bl.a. Försäkringskassan. Privata vårdgivare med vårdavtal med landstinget har samma skyldighet. Skyldigheten är inte beroende av patientens samtycke.

Utlåtande

Ett utlåtande är en handling som rymmer en analys av sakförhållanden, slutsatser i form av en bedömning och eventuella förslag till åtgärder, tex. avseende arbetsförmåga. I praxis förutsätts att ett utlåtande bygger på saklig grund och är utfärdat med noggrannhet.

Att tänka på vid utfärdande av medicinska underlag och planering av insatser vid sjukskrivning:

- Planera för successiv återgång i arbete redan från sjukfrånvarons början. Patienten bör vara åter i arbete så snart som besvären så tillåter om inte arbetet i sig eller arbetsmiljön bedöms vara skadligt för patienten.
- Vid misstanke om att problemen är arbetsplatsorsakade eller att arbetet har skadlig inverkan, vidta åtgärder som stödjer patienten i relationen med arbetsgivaren genom att koppla in företagshälsovård eller informera Försäkringskassan.
- Bedöm vad som behöver göras för att patienten ska återfå arbetsförmåga och i vilken ordning dessa insatser bör sättas in. Genomför om möjligt flera åtgärder

samtidigt, t.ex.

- Genomförande av utredning och behandling (medicinsk och psykosocial) av behandlande läkare/vårdteam
- Råd till patienten om fysisk aktivitet och annat denne kan göra själv
- Remiss till företagshälsovård om patienten har sådan
- Råd till arbetsgivare och Försäkringskassa om lämpliga åtgärder (via intyget eller via personlig kontakt). Initiera avstämningsmöte vid behov
- Rekommendera tidig arbetsträning/arbetsplatsbesök om detta är möjligt
- Involvera vid behov fler yrkesgrupper i omhändertagandet av patienten. Remiss till specialresurs eller rehabiliteringsenhet för utredning/behandling
- Om återgång i nuvarande arbete bedöms skadligt på längre sikt, vidta åtgärder som syftar till att patienten kan byta arbete/arbetsplats genom kontakt med arbetsgivare, företagshälsovård, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen.

Sjukintyg

”Sjukintyget” (i.e.Medicinskt underlag för bedömning av förmåga att arbeta vid sjukdom) är ett underlag för arbetsgivaren och Försäkringskassan vid ställningstagande om patienten har rätt till ersättning från socialförsäkringen. Det är inte ett renodlat 'intyg' som enbart redogör för iaktagna fakta, utan rymmer också utlåtanden (v.g. se intyg, medicinskt underlag och utlåtande). Förutom uppgifter om medicinska sakförhållanden, gör läkaren en bedömning av patientens arbetsförmåga; förmåge-/aktivitetsbegränsningar.

Arbetsgivaren har inte rätt att kräva att få veta sjukskrivningsdiagnosen om inte patienten eller kollektivavtal medger det.

Viktiga punkter vid utfärdande av medicinska underlag:

Värdera för- och nackdelar med sjukskrivning tillsammans med patienten. Undvik passiv sjukfrånvaro i väntan på åtgärder. Använd deltidssjukskrivning så långt det är möjligt och pröva olika grader av deltid.

1. Vilken/vilka sjukdomar eller besvär förorsakar nedsättning av funktionsförmågan
  - a. Huvuddiagnos, bakomliggande orsak
  - b. Bidiagnoser, (co-morbiditet och bakomliggande orsaker) som bidrar till funktionsnedsättningen
  - c. Stressorer (omgivningsfaktorer) som påverkar patientens tillstånd och/eller behandling
  - d. Hur påverkas patientens relation till behandlaren och dennes bedömning av bakomliggande sjukdom/ar
2. Hur påverkas de kroppsliga, psykiska och själsliga funktionerna
3. Vilken typ av arbetsuppgifter kan patienten utföra/inte utföra (arbete som kräver koncentration, arbete i relation till andra, arbete som kräver beslutsförmåga)
4. Hur påverkas patientens möjlighet att utföra sina vanliga arbetsuppgifter
  - a. Krav utifrån aktuella arbetsuppgifter (vem ställer kraven; patienten själv, chefen, arbetskamraterna, annan)
  - b. Vilka av sina arbetsuppgifter kan patienten utföra
  - c. Krav på förändringar på arbetet, resan till eller från arbetet eller i hemmet för att patienten ska kunna klara av sina arbetsuppgifter
5. Vilka alternativa arbetsuppgifter på arbetsplatsen kan patienten utföra
6. Om patienten anger sig vara helt arbetsoförmögen, dvs oförmögen att arbeta två timmar, bör orsaken till detta särskilt belysas
7. Vilka faktorer har betydelse för patientens nedsatta funktionsförmåga i hemmet, på fritiden och på arbetet och hur påverkas dessa av sjukfrånvaro
8. Vilka är konsekvenserna av patientens besvär i hemmet, på fritiden och på arbetet och hur påverkas dessa vid sjukfrånvaro
9. Hur ser patientens tidigare sjukfrånvaro ut
10. Är patientens arbetssituation olämplig ur besvärssynpunkt
11. Hur viktigt är arbetet för patienten, vad gör denne själv för att kunna arbeta och vilket stöd finns i omgivningen (familj, vänner) i relation till arbetet
12. Hur viktig är patienten för arbetsgivaren och vad är denne villig att göra för att underlätta patientens möjlighet att arbeta
13. Finns det hindrande konflikter på arbetsplatsen

Blanketter

Försäkringskassans olika blanketter finns att hämta via Försäkringskassans hemsida för vårdgivare.

Intyg för första sjukdagen

En arbetsgivare kan begära att en anställd lämnar sjukintyg från dag 1 i varje sjukperiod ett år framåt. Begäran ska göras skriftligt och det måste finnas särskilda skäl. Om den anställda utan godtagbara skäl låter bli att lämna begärda intyg kan han gå miste om sjuklön för de dagar som det saknas intyg för.

Ramtid för sjukskrivning

Sjukfrånvarodagar räknas ihop oberoende av diagnos. För att räknas som ny sjukperiod ska personen vara utan ersättning i 87 dagar mellan sjukperioderna. Den som fått sjukpenning i 364 dagar måste ha ett uppehåll i 87 dagar för att kunna få sjukpenning igen. Sjuklöneperioden räknas in förutom karensdagen.

LUH, Läkarutlåtande om hälsotillstånd

LUH är ett medicinskt utlåtande som Försäkringskassan begär vid långvarig sjukfrånvaro inför ställningstagande till sjuk- och aktivitetsersättning.

SLU, Särskilt läkarutlåtande

Försäkringskassan kan begära in ett särskilt läkarutlåtande från läkare som gått en fördjupad utbildning i försäkringsmedicin. Syftet med SLU är att ta fram en begränsnings- och resursprofil som kan matchas mot kraven i arbetet, med fokus på vad som utgör det egentliga arbetshindret.

Behandlande läkare kan föreslå Försäkringskassan att begära ett SLU om besvären och arbetshindren är svårbedömda, när man egentligen inte vet varför den sjukskrivne inte kan klara av att arbeta eller när Försäkringskassan begär LUH på patienter som man inte har tillräcklig kännedom om.

Medbedömning

Försäkringskassan kan vid behov använda sig av annan än behandlande läkare för bedömning av arbetsförmåga, rehabiliteringsbehov etc.

Försäkringsmedicinsk utredning

Genom en försäkringsmedicinsk utredning har Försäkringskassan möjlighet att utreda vilka resurser patienten har och vad som är möjligt att ta tillvara arbetsituationen, när medicinska underlag från sjukvården inte på ett tillräckligt sätt beskriver detta.

Sekretess

Den enskildes rätt till sekretess skall vara skyddad hos alla myndigheter. Sekretess gäller alla de uppgifter där det inte står klart att uppgiften kan röjas utan risk för skada. Den enskilde kan lätta på sekretessen genom sitt medgivande.

Den allmänna sjukvården måste på begäran lämna ut de handlingar som Försäkringskassan och domstolar behöver för sin verksamhet, utan särskilt medgivande från den enskilde. Eftersom sekretessen är oftast svagare hos Försäkringskassan än inom sjukvården, ska endast det som behövs lämnas ut.

Rehabilitering

Ansvarsfördelning Försäkringskassan ska tillsammans med individen klarlägga dennes behov av insatser. Arbetsgivaren ska bistå i detta arbete och lämna de uppgifter som arbetsplatsen som behövs för att bedöma behovet av rehabilitering. Arbetsgivaren har ansvar för att vidta de åtgärder på arbetsplatsen som behövs för en effektiv rehabilitering och ska även svara för de åtgärder inom sin verksamhet som behövs för en effektiv rehabilitering. Det är viktigt att arbetsgivaren så snart som möjligt genomför sådana åtgärder som kan behövas på arbetsplatsen. (Prop. 2006/07:59, avsnitt 4.6.1, s. 22)
Sjukvården ansvarar för medicinsk vård och rehabilitering, inklusive plan för återgång i arbete.
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna svarar för insatser inom yrkesinriktad rehabilitering.

Socialtjänsten ansvarar för den sociala rehabiliteringen, bland annat ansvar för att hjälpa personer med olika former av sociala och ekonomiska problem. Kommunen har även ansvar för hjälp till alkohol- och narkotikamissbrukare. Försäkringskassan har det lagstiftade ansvaret för att utreda och samordna alla rehabiliteringsinsatser kring en patient som inte kan återgå i arbete utan hjälp av sjukvårdens medicinska behandlingsåtgärder. Den sjukskrivne är skyldig att medverka till sin rehabilitering.

Avstämningsmöte

Ett möte där patienten och Försäkringskassan deltar tillsammans med sjukskrivande läkare och/eller arbetsgivaren. Arbetsförmedling, företagshälsovård, facket m.fl. kan också delta. Syftet är att fånga upp den sjukskrivnes behov av stöd för att underlätta återgång i arbete. Mötet ska resultera i att en plan för återgång i arbete upprättas. Alla deltagare ska delges planen.

Ett avstämningsmöte kan initieras av arbetsgivaren eller behandlande läkare, men det är Försäkringskassan som beslutar om möte. Före mötet ska Försäkringskassan inhämta den försäkrades samtycke till att lämna ut information till övriga deltagare.

Om den försäkrade utan giltig anledning vägrar delta i avstämningsmötet kan sjukpenningen hållas inne av Försäkringskassan.

Rehabiliteringsplan

En stegvis lista på åtgärder (medicinska, arbetslivsinriktade och eventuellt utbildning) som syftar till att öka arbetsförmågan. Försäkringskassan har ansvaret för att en sådan upprättas när det finns behov av arbetsinriktad rehabilitering.

Rehabiliteringskedjan

En kedja av insatser som ska bidra till den försäkrades rehabilitering och innehåller fasta tidsgränser för bedömning om rätten till sjukpenning

- Första tre månaderna; arbetsförmågan bedöms i förhållande till ordinarie arbetsuppgifter
- Tre-sex månader; arbetsförmågan bedöms i förhållande till arbetsuppgifter hos arbetsgivaren
- Sex- tolv månader; arbetsförmågan bedöms i förhållande till reguljära arbetsmarknaden

Därefter kan den sjukskrivne ansöka om förlängd sjukpenning eller sjukersättning om nedsättningen av arbetsförmågan fortsatt är nedsatt på grund av sjukdom eller skada.

Arbetslivsinriktad rehabilitering

Insatser som ska hjälpa den sjukskrivne att komma tillbaka till sitt nuvarande arbete eller annat arbete. Arbetsgivaren har ansvaret för sina anställda och arbetsförmedlingen för arbetslösa och personer som riskerar att bli arbetslösa. Anpassning av arbetsplatsen, omplacering, arbetshjälpmedel, ändrade arbetsuppgifter och arbetstider, arbetsträning och utbildning är olika former. Under tiden kan den sjukskrivne uppbära rehabiliteringsersättning.

Arbetsträning

Form av arbetslivsinriktad rehabilitering. Den sjukskrivne är på en arbetsplats och gör vad denne kan utan krav på prestation. Maxtiden för arbetsträning med vanliga arbetsuppgifter är 3 månader. Under tiden kan den sjukskrivne uppbära rehabiliteringsersättning.

Arbetsplats/arbetsmiljö

Arbetsgivaren har det grundläggande ansvaret för arbetsmiljön och ska tillse att rehabiliterings- och anpassningsåtgärder vidtas inom den egna verksamheten.

Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen reglerar bl a arbetsgivarens skyldighet avseende förhållande på arbetsplatsen. Arbetsgivaren ska ta hänsyn till arbetstagarens särskilda förutsättningar

för arbetet och anpassa arbetsförhållandena eller vidta andra lämpliga åtgärder.

Arbetshjälpmedel

I de fall det krävs hjälpmedel/arbetshjälpmedel eller anpassning av arbetsplatsen för att en person skall kunna arbeta trots funktionshinder, och dessa inte kan anses ingå i arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön, finns möjlighet att få bidrag från Försäkringskassan. Bidrag beviljas inte till sådant som kan betraktas som normal utrustning på arbetsplatsen.

Man behöver inte vara sjukskriven för att få sådant bidrag. Bidrag kan sökas av anställda som är funktionshindrade, har en långvarig sjukdom eller deltar i rehabilitering och av egenföretagare som haft företaget i minst sex månader och kan försörja sig på verksamheten.

Arbetsmiljöinspektionen

Regional tillsynsmyndighet som följer upp att arbetsgivarna följer arbetsmiljölagstiftningen. Arbetar även rådgivande och förebyggande gentemot arbetsplatser.

Trygghetsavtal

I regel kan ingen bli uppsagd på grund av sjukdom, graviditet eller liknande, men undantag finns.

Ersättningar

Personer mellan 16-64 år som bor och arbetar i Sverige är i regel försäkrade för arbetsbaserade förmåner enligt Socialförsäkringen. Det innebär att de vid sjukdom eller skada har rätt till sjukpenning, rehabiliteringsersättning, arbetsskadeersättning, sjuk- eller aktivitetsersättning om villkoren för den förmån de söker är uppfyllda.

Karensdag

För den första sjukfrånvarodagen betalas ingen ersättning ut.

Högriskskydd

Den som är sjukskriven mer än 10 gånger under en 12-månadersperiod kan få sjukpenning eller sjuklön från första sjukdagen under resterande tid av perioden.

1. Den som har en väldokumenterad sjukdom som kan innebära flera korta sjukskrivningar under en 12-månadersperiod kan bli helt befriad från karensdagen.
2. Arbetsgivare kan kompenseras för betald sjuklön under en 12-månadersperiod för anställda som måste sjukskrivas över en månad på grund av egen recidiverande kronisk sjukdom, eller i samband med ingrepp för donation av organ och förberedelse härför.

Sjuklön

Arbetsgivaren beslutar om rätten till sjuklön under de första två veckorna av sjukperioden. För att ha rätt till sjuklön ska man ha anställts för minst en månad eller ha arbetat sammanhängande i 14 dagar. Sjuklönen är steglös och motsvarar 80 procent av lönen. Sjuklönens storlek, krav på intyg från första sjukfrånvarodagen och att arbetsgivaren har rätt att få veta under vilken diagnos individen är sjukskriven, kan regleras via kollektivavtal.

Efter en veckas sjukfrånvaro krävs läkarintyg som styrker nedsatt arbetsförmåga. Arbetsgivaren kan neka utbetalning av sjuklön om läkarintyget och vad den sjuke själv anger i sin "försäkran" till arbetsgivaren inte styrker sjukfrånvaron. Den enskilde kan överklaga arbetsgivarens beslut till Försäkringskassan.

Sjuklönereglerna gäller inte för den som är uppdragstagare eller egen företagare.

Sjukpenning

1. Sjukpenning kan utbetalas vid sjukdom, skada eller restillstånd efter sjukdom

alternativt skada. Vid sjukpenning ska förmågan att utföra arbete vara nedsatt med minst 25 procent. Vid bedömningen ska bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden.

2. Nedsättningen av arbetsförmågan bedöms i förhållande till ordinarie arbete under de tre första månaderna, till annat arbete hos arbetsgivaren under de följande tre månaderna och efter sex månader i förhållande till alla förekommande arbeten på den reguljära arbetsmarknaden. Kan den försäkrade, trots sin sjukdom eller skada, klara ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete har denne inte rätt till sjukpenning.

Försäkringskassans handläggare bedömer rätten till sjukpenning. Vid bedömningen ska beslutsunderlaget innehålla uppgifter som gör det möjligt att bedöma det medicinska tillståndet, arbetsförmågan samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering.

SGI, Sjukpenninggrundande inkomst

SGI beräknas utifrån den beräknade årliga arbetsinkomsten. Högsta sjukpenninggrundande inkomst är 7,5 x basbeloppet (302 250 kronor 2007).

SGI används bland annat för beräkning av sjukpenning, närståendepenning, smittbärrpenning, rehabiliteringspenning och föräldrapenning.

Ersättningsnivåer

Sjukpenning och rehabiliteringspenning

- 80 % av Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) 364 dagar (ramtid 450 dagar)
- 75 % av SGI 550 dagar
- Arbetslös högst 486 kronor per dag
- Vid synnerliga skäl 80 % av SGI utan borte gräns
- Minskingsregler som innebär att den sammanlagt högsta ersättningsnivån är 90 % vid sjukpenning på 80 % och 85 % under perioden med förlängd sjukpenning
- Vid synnerliga skäl kan högre ersättning (80 %) betalas ut mer än 364 dagar
- Mycket allvarlig sjukdom (vissa tumörsjukdomar, neurologiska sjukdomar, väntar på transplantation)
- 80 % av sjukpenninggrundande inkomsten mer än 364 dagar utan borte gräns

Deltidssjukskrivning

Ersättning kan utbetalas vid delvis (25, 50 eller 75 %) nedsättning av arbetsförmågan. Deltidssjukskrivning ska utfärdas om sådan är möjlig.

Förlängd sjukpenning

Vid nedsatt arbetsförmåga efter 12 månaders sjukskrivning kan förlängd sjukpenning beviljas vid sjukdomar eller skador som kräver långvarig medicinsk behandling och rehabilitering, då ytterligare sjukdomar eller skador tillstött under sjukskrivningen eller där insatser har dröjt. Den sjukskrivne måste ansöka om att få förlängd sjukpenning och den utbetalas för maximalt 550 dagar.

Förebyggande sjukpenning

Sjukpenning kan betalas till den som genomgår behandling eller rehabilitering med syfte att förebygga sjukdom eller förkorta sjukdomstiden. Behandlingen eller rehabiliteringen ska vara ordinerad av läkare och ingå i en plan som Försäkringskassan har godkänt. Tidsåtgång för behandling inklusive resor måste uppgå till minst 25% av normal arbetstid.

Smittbärrpenning

Försäkringskassan kan betala smittbärrpenning till den som har eller antas ha en smittsam sjukdom, men ändå kan arbeta. Smittbärrpenning kan också betalas till den som smittas eller misstänks föra smitta utan att vara sjuk.

Sjukskrivning under semester och utlandsresa

När utlandsresa planeras, skall patienten ansöka hos Försäkringskassan om att få behålla sjukpenningen under utlandsvistelsen. Sjukskrivning under utlandsresa

accepteras vanligen om patienten inte genom resan undandrar sig planerad behandling eller riskerar att försämras, vilket bör anges i sjukintyget.
Vid sjukskrivning under semester bedöms arbetsförmågan mot patientens vanliga arbetsuppgifter.

Havandeskapspenning

Havandeskapspenning kan beviljas om kvinnan har ett arbete som inte får utföras på grund av risker i arbetsmiljön eller om arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av graviditeten och kvinnan har ett fysiskt påfrestande arbete. Havandeskapspenning betalas bara ut om arbetsgivaren inte kan omplacera till ett lättare eller mindre riskfyllt arbete. Utbetalas from 60 dagen tom 11 dagen före beräknad förlossning.

Tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning betalas till föräldrar som måste stanna hemma för vård av sjukt barn eller ordinarie vårdares sjukdom.

Sjukskrivning under föräldraledighet

Vid sjukskrivning under föräldraledighet bedöms inte arbetsförmågan mot patientens vanliga arbetsuppgifter, utan mot förmågan att vårda barn. På sjukintyget anges att personens sysselsättning är att vårda barn/föräldraledighet.

Vårdbidrag

Försäkringskassan kan betala vårdbidrag när en förälder vårdar ett sjukt eller funktionshindrat barn i hemmet under minst sex månader. Vårdbidraget kan längst betalas ut till och med juni månad det år barnet fyller 19 år. Bidraget är en ersättning för det merarbete som uppstår på grund av att barnet behöver särskild vård och tillsyn. Bidraget kan också ersätta merkostnader som beror på barnets sjukdom eller funktionshinder.

Närståendepenning

Den som avstår från förvärsarbete för att "vårda" en svårt sjuk närstående kan få närståendepenning. Vården ska inte ersätta sjukvårdens insatser, utan skapa en möjlighet till personligt stöd till den som har en livshotande sjukdom.

Aktivitetsersättning

Aktivitetsersättning kan utgå till personer 19 – 29 år som är oförmögna att försörja sig själv på grund av somatisk eller psykisk sjukdom, följdillstånd efter sjukdom, eller medfött funktionshinder. Arbetsförmågan ska vara varaktigt nedsatt eller nedsatt under en begränsad tid (minst ett år), med minst en fjärdedel.

Grunden för bedömningen ska vara densamma, oavsett arten av den föreliggande nedsättningen av prestationsförmågan inklusive missbruk, sociala anpassningssvårigheter eller psykopati.

Aktivitetsersättning kan även betalas om det finns ett funktionshinder som föranleder förlängd skolgång.

Sjukersättning

Sjukersättning kan utgå till personer mellan 30 och 64 år som har en stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan på grund av kronisk sjukdom eller irreversibel skada och då rehabilitering inte bedöms kunna förbättra eller återge arbetsförmåga. Arbetsförmågan bedöms utan hänsyn till andra faktorer än sjukdom och skada.

Den tidsbegränsade sjukersättningen avskaffades den 1 juli 2008. Pågående ersättning kan förlängas i sammanlagt 18 månader och längst till 2012.

Handikappersättning

Funktionshindrade personer som har betydande merutgifter eller behöver mer tidskrävande hjälp för att klara sin dagliga livsföring, sitt arbete eller sina studier kan få

handikappersättning. Hjälpbehovet skall uppgå till minst två timmar per dag och ha en varaktighet på minst ett år. Ett läkarutlåtande som innehåller uppgifter om funktionshindret och dess varaktighet, uppgifter om vilka konsekvenser som funktionshindret medför utifrån hjälp- och tillsynsbehov och merutgifter, krävs för bedömning.

Handikappersättning kan beviljas tidigast från och med juli månad den försäkrade fyller 19 år. Ersättningen kan dock betalas efter 65 års ålder, men i så fall måste stödbehovet ha uppkommit före 65-årsdagen. Ersättningen får behållas om den funktionshindrade vistas på sjukhus eller institution på samhällets bekostnad i högst sex månader. Om den funktionshindrade vistas utanför institutionen enstaka dagar kan Försäkringskassan betala daghandikappersättning.

Hjälpmedel

- Hälso- och sjukvårdshuvudmännen svarar för de hjälpmedel som funktionshindrade behöver för sin dagliga livsföring.
- Arbetsmarknadsverket svarar för bidrag till en arbetslös person med funktionshinder, så att denne ska kunna få och utföra arbete, samt för anställda med funktionshinder under de första tolv anställningsmånaderna.
- Försäkringskassorna svarar för bidrag till anställda, egenföretagare, fria yrkesutövare som är etablerade på arbetsmarknaden.

Arbetsskada

Inom arbetsskadeförsäkringen gäller att en skada ska anses vara en arbetsskada om den har uppkommit till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Skador av psykisk eller psykosomatisk natur, som uppkommit till följd av en företagsnedläggelse, bristande uppskattning av arbetsinsatserna, vantrivsel med arbetsuppgifter, arbetskamrater eller liknande förhållanden, betecknas inte som en arbetsskada.

En arbetsskada bedöms enligt följande: den skadliga inverkan eller olycksfallet i arbetet kan ha orsakat skadan eller sjukdomen, ha påskyndat ett förlopp hos en sjukdom som inte är arbetsrelaterad eller ha försämrat eller utlöst symtom från en inte arbetsrelaterad sjukdom.

Försäkringskassan utreder om skadan orsakats av skadliga faktorer i arbetsmiljön.

Egenlivränta

Den som har fått en bestående nedsättning av sin arbetsförmåga på grund av en arbetsskada kan få livränta. Vid en prövning av rätt till livränta gäller bedömningen i första hand den enskildes förmåga att klara ett lämpligt arbete trots arbetsskadan, och möjligheterna att få ett förvärvsarbete vid ett normalt arbetsmarknadsläge. Livränta kan utbetalas vid arbetslivsinriktad rehabilitering.

Individen ska så långt som möjligt medverka i olika slags rehabiliteringsåtgärder som kan underlätta återgång i arbete. Förutom rehabiliteringsåtgärder kan det bli fråga om omskolning, byte av arbete eller bostadsort. Krav på individen ställs utifrån dennes ålder, tidigare verksamhet, bostadsförhållanden och medicinska status.

Bilstöd

Personer med bestående funktionshinder (minst nio år framåt) och som har mycket svårt att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer kan få bilstöd. Konsekvensen av funktionshindret avgör om personen kan få rätt till bilstöd. Funktionshinder som sådant eller en viss diagnos ger inte automatiskt rätt till bilstöd.

För bedömning krävs ett läkarutlåtande som beskriver funktionshinder och förflyttningssvårigheter. Om sökanden ska köra bilen själv, ska utlåtandet också innehålla uppgift om att sökanden har medicinska förutsättningar för att köra bil.

Tandvård

Om en sjukdom innebär ökad risk för tandskador kan försäkringskassan i vissa fall betala ersättning för tandvård.

